

Babička

Božena Němcová

Staré příběhy v řeči dnešních dětí

eBookservice

Babička

Staré příběhy v řeči dnešních dětí

Božena Němcová

© eBookservice s.r.o., 2026

ISBN 978-80-909855-2-0 (ePUB)

ISBN 978-80-909855-3-7 (PDF)

ÚVOD

Už je to dávno, dávno, co jsem se naposledy dívala do té milé, klidné tváře, co jsem líbala ty bledé tváře plné vrásek a dívala se do modrých očí, ve kterých se zračila taková dobrota a láska. Dávno je to, co mě naposledy žehnaly její staré ruce! Dobrá stařenka už nežije, dávno odpočívá v chladné zemi.

Pro mě ale nezemřela! Její obraz je otištěný v mé duši se vši svou barevností, a dokud má duše zůstane zdravá, bude v ní žít dál. Kdybych uměla mistrně vládnout štětcem, oslavila bych tě, milá babičko, jinak. Ale tahle skica, nakreslená perem – nevím, nevím, jak se bude komu líbit.

Ale ty jsi vždycky říkala: „Na světě není člověk, který by se zavděčil všem.“ Postačí, když se najde jen pár čtenářů, kteří o tobě budou číst se stejnou láskou, s jakou o tobě píšu.

I.

Babička měla syna a dvě dcery. Nejstarší žila mnoho let ve Vídni u přátel, kde se také vdala. Druhá dcera pak nastoupila na její místo. Syn, který byl řemeslník, byl už také samostatný a přiznal se do městského domku. Babička bydlela v podhorské vesničce na slezských hranicích a žila spokojeně v malé chaloupce se starou Bětkou. Ta byla její vrs-
tevnice a sloužila už u jejích rodičů. V chaloupce ale nežila osamoceně; všichni obyvatelé vesnice pro ni byli jako bratři a sestry a ona jim byla matkou i rádkyní. Bez ní se neobešel žádný křest, svatba ani pohřeb.

Jednoho dne přišel babičce z Vídne dopis od nejstarší dcery. Oznamovala v něm, že její manžel přijal místo u jedné kněžny, která vlastnila veliké panství v Čechách – náhodské panství, které bylo jen několik hodin cesty od podhorské vesničky, kde babička bydlela. Dcera psala, že se tam teď s rodinou přestěhuje, ale její manžel tam bude vždy jen přes léto, když tam bude pobývat i paní kněžna. Na konci dopisu stála vroucí prosba, aby se k nim babička navždy přestěhovala a strávila zbytek života u dcery a vnoučat, která se na ni už těšila. Babička se rozplakala, protože nevěděla, co má dělat. Srdce ji táhlo k dceři a vnoučatům, která ještě neznala, ale starý zvyk ji poutal k malé chaloupce a k dobrým přátelům. Ale krev není voda. Touha nakonec přemohla zvyk a babička se rozhodla, že pojede. Chaloupku se vším, co v ní bylo, přenechala staré Bětce a dodala: „Nevím, jak se mi tam bude líbit, třeba nakonec umřu přece jen tady mezi vámi.“ Když se jednoho dne u chaloupky zastavil vozík, naložil na něj kočí Václav babiččinu malovanou truhlu, peřiny svázané v plachtě, kolovrat, bez kterého se neobešla, košík se čtyřmi chocholatými kuřátky, pytlík se dvěma čtyřbarevnými koťaty a nakonec i samotnou babičku, která pro pláč ani neviděla před sebe. Do nového domova odjížděla za požehnání svých přátel.

To bylo očekávání a radování na Starém bělidle! Tak totiž lidé říkali osamělému stavení v kouzelném údolíčku, které bylo přiděleno k bydlení paní Proškové, babiččině dceři. Děti každou chvíli vybíhaly na cestu podívat se, jestli už Václav nejede, a každému,

kdo šel kolem, vyprávěly: „Dnes přijede naše babička!“ A mezi sebou si neustále povídaly: „Jaká ta babička asi bude?“

Znaly několik babiček a jejich podoby se jim v hlavě pletly, ale nedokázaly si představit, které z nich se ta jejich bude podobat. Vtom konečně ke stavení přijel vozík. „Babička už jede!“ rozlehlo se domem. Pan Prošek, paní Prošková, služebná Bětko, děti i dva velcí psi, Sultán a Tyrl – všichni vyběhli přede dveře vítat babičku. Bětko přitom na rukou nesla nejmenší holčičku, která teprve začínala chodit a ještě ani neuměla mluvit.

Z vozu slézala žena v bílé plachetce a v selském oblečení. Všechny tři děti stály vedle sebe a nespouštěly z babičky oči. Tatínek jí tiskl ruku, maminka ji s pláčem objímala a ona je také s pláčem líbala na obě tváře. Bětko jí podala baculatou Adélku. Babička se na ni smála, říkala jí „malé robátko“ a udělala jí na čelo křížek. Pak se ale ohlédla po ostatních dětech a zavolala na ně tím nejupřímnějším hlasem: „Moje zlaté děti, moje holátka, jak já jsem se na vás těšila!“ Ale děti sklopily oči a stály jako přimražené. Teprve na matčin pokyn nastavily svoje růžové tvářičky babičce k políbení. Nemohly se z toho vzpamatovat! Tohle byla úplně jiná babička, než jaké kdy viděly. Takovou babičku v životě nespatriily! Mohly na ní oči nechat. Kamkoli se postavila, obcházely ji kolem dokola a prohlížely si ji od hlavy až k patě. Divily se tmavému kožíšku s dlouhými sklady vzadu a řasené zelené sukni lemované širokou stuhou. Líbil se jim červený květovaný šátek, který měla babička uvázaný naplocho pod bílým plátěným šátkem. Sedaly si na zem, aby si dobře prohlédly červený klín (*cvikel*) na bílých punčochách a černé pantoflíčky. Vilémek pošukoval barevné třásně na tašce z trávy (*rohožové mošince*), kterou babička držela v ruce. Jan, starší ze dvou chlapců, kterému byly čtyři roky, zatím potichu zvedal babiččinu bílou zástěru s červenými pruhy (*fertoch*), protože pod ní něco nahmatal. Byla tam velká kapsa. Jan by také rád věděl, co v ní je, ale nejstarší z dětí, pětiletá Barunka, ho odstrčila a šeptala mu: „Počkej, já to na tebe povím, že chceš sahat babičce do kapsy!“ To šeptnutí bylo ale trochu hlasité, bylo slyšet i za zdí. Babička si toho všimla, přestala mluvit s dcerou, sáhla do kapsy a řekla: „No, podívejte se, co tu všechno mám!“ A na klín vykládala růženec, nůž, několik chlebových kůrek, kousek tkaničky, dva marcipánové koníčky a dvě panenky. Poslední věci byly pro děti. Když jim je babička podala, dodala: „Ještě něco vám babička přivezla!“ a hned vyndávala z tašky jablka a kraslice, z pytlíku osvobodila kořata a z košíku kuřátka. To bylo radosti, to bylo skákání! Babička byla ta nejhodnější babička. „To jsou májová kořata, čtyřbarevná, ta výborně chytají myši. Taková jsou v domě potřeba. Kuřátka jsou ochočená, a když si je Barunka naučí, budou za ní běhat jako pejsci!“ povídala babička. Děti se hned vyptávaly na to i ono, vůbec se nestyděly a hned byly s babičkou dobří kamarádi. Matka je okřikovala, aby daly babičce pokoj a nechaly ji odpočinout, ale babička na to řekla: „Dopřej nám té radosti, Tereško, vždyť jsme rády, že se máme,“ a děti poslechly babičku. Jeden jí seděl na klíně, druhý stál za ní na lavici a Barunka stála před ní a dívala se jí do tváře. Jednomu bylo divné, že má babička vlasy bílé jako sníh, druhému, že má scvrklé ruce, a třetí povídal: „Ale babičko, vy máte jen čtyři zuby!“ Babička se usmívala, hladila tmavohnědé vlasy Barunky a říkala: „Protože jsem stará. Až budete staří vy, budete také vypadat jinak!“ A děti si nedokázaly představit, že by jejich bělouňky, hladké ruce mohly být někdy tak svraštělé jako ruce staré babičky.

Babička si hned v první hodině získala srdce svých vnoučat a hned se jim také celá odevzdala. Pan Prošek, babiččin zeť, kterého dříve osobně neznala, si získal její srdce hned při prvním setkání svou milou srdečností a hezkou tváří, ve které se zračila dobrota a upřímnost. Jen jedna věc jí na něm vadila – že neuměl česky. A ona prý to, co kdysi německy uměla, už dávno zapomněla. Přitom by si s Janem tak ráda popovídala! Ale Jan ji potěšil tím, že česky rozumí. Babička hned slyšela, že se v domácnosti mluví dvojjazyčně. Děti a služebnictvo mluvily na pana Proška česky a on jim odpovídal německy, čemuž už rozuměly. Babička doufala, že se časem také domluví, a zatím si pomáhala, jak mohla.

Svou dceru by babička už skoro ani nepoznala. Vždycky si ji představovala jako veselou selskou dívku, a tady se setkala s paní, která byla málomluvná, spíše vážné povahy, v panských šatech a s panskými způsoby. To nebyla její Tereška! Babička také hned viděla, že dceřina domácnost je úplně jiná než ta, na kterou byla dosud zvyklá. První dny byla jako omámená radostí a překvapením, ale pomalu jí v novém domově začalo být smutno a nepohodlné. Kdyby nebylo vnoučat, brzy by se vrátila zpátky do své chaloupky.

Paní Tereška měla sice některé své panské zvyky, ale nikdo se na ni kvůli nim nemohl zlobit, protože to byla paní velmi dobrá a rozumná. Svou matku paní Prošková velmi milovala a nerada by ji od sebe pustila už jen proto, že musela vykonávat službu kastelánky na zámku, a neměla tedy nikoho, komu by mohla svěřit hospodářství a děti tak jako matce.

Nebylo jí tedy příjemné, když si všimla, že se babičce stýská. Všimla si toho hned a také uhodla, co babičce chybí. Jednoho dne paní Tereška řekla: „Já vím, mamičko, že jste zvyklá na práci a že by se vám stýskalo, kdybyste měla celý den jen chodit s dětmi. Pokud chcete přist, mám na půdě trochu lnu. Budeme ho mít hodně, jestli se nám na poli urodí. Ale nejraději bych byla, kdybyste dohlédla trochu na hospodářství. Tou prací na zámku, šitím a vařením strávím všechn čas a to ostatní musím přenechat cizím lidem. Prosím vás tedy, buďte mi k ruce a zařídte si všechno, jak se vám líbí!“

„To ti s radostí udělám, jen když ti budu k užítku. Víš, že jsem na takovou práci zvyklá,“ odpověděla babička celá potěšená. Ještě ten den vylezla na půdu podívat se, jak to s tím lnem vypadá, a druhý den děti poprvé v životě viděly, jak se přede na vřetenu.

První věc, kterou si babička v hospodářství vzala úplně na starost, bylo pečení chleba. Nemohla snést, že služka s božím darem zachází tak bez úcty, že ho nepokřičuje ani když ho dává do dřevěné nádoby na těsto (*díže*), ani když ho z ní vyndává, ani když ho sází do pece, jako by měla v ruce cihly. Babička, než zadělávala kvas, žehnala díži dřevěnou lopatkou (*kopistem*). A toto žehnání se opakovalo pokaždé, když vzala těsto do ruky, až byl chléb na stole. Nesměl jí také přijít do cesty žádný mluvka, aby jí „boží dar neuhranul“. Ani Vilémek, když vešel do kuchyně při pečení chleba, nezapomněl říct: „Pánbůh požehnej!“

Když babička pekla chléb, měla vnoučata posvícení. Pokaždé dostala placku upečenou na ohni (*poplamenici*) a malý bochánek plněný švestkami nebo jablky, což se jim předtím nikdy nestávalo. Musely si ale zvykat dávat pozor na drobky. „Drobky patří ohníčku,“ říkala babička, když smetala ze stolu drobečky a házela je do ohně. Ale když některé z dětí nadrobilo chleba na zem a babička to uviděla, hned mu přikázala drobečky sesbírat

a říkala: „Po drobečkách se šlapat nesmí, to prý duše v očištcí plácou.“ Také se zlobila, když viděla, že se chléb při krájení bortí. „Kdo se neshodne s chlebem, neshodne se s lidmi,“ říkala. Jednou prosil Jeník, aby mu babička ukrojila kůrku z boku, že to má rád. Ale babička to neudělala a řekla: „Copak jsi neslyšel, že když se zakrajuje do chleba z boku, ukrájují se Pánubohu paty? Nech to být a neuč se vymýšlet si v jídle.“ A pan Jeníček si musel nechat zajít chuť. Každý kousek chleba, který někde zůstal ležet, i kůrky, co děti nedojedly, si babička strčila do kapsy. Když šla náhodou kolem vody, hodila je rybám, když šla s dětmi, rozdrobila je mravencům nebo ptákům v lese. Zkrátka nepromarnila jediné sousto a vždy napomínala: „Važte si božího daru, bez něj je zle, a kdo si ho neváží, toho Bůh těžce trestá.“ Pokud dítě upustilo chléb z ruky, muselo ho pak políbit, jako by se omlouvalo. Stejně tak, i kdyby někde leželo zrnko hrachu, babička ho zvedla a s úctou políbila kalíšek, který je na něm vyznačený. Tomu všemu babička učila i děti.

Leželo-li na cestě husí peříčko, babička na něj hned ukázala a řekla: „Shýbni se, Barunko!“ Barunka byla někdy líná a říkala: „Ale, babičko, copak záleží na jednom pírku?“ Za to ji ale babička hned pokárala: „Pomysli, holka, sejde se jedno k druhému a bude jich mnoho. A pamatuj si přísloví: Dobrá hospodyňka má pro pírko přes plot skočit.“

Paní Prošková měla ve větším ze dvou pokojů, který měl čtyři okna, moderní nábytek. Spala v něm s manželem a Adélkou v kolébce a při domácích slavnostech se tam také obědvalo nebo svačilo. Babičce se ale ten nábytek moc nelíbil. Zdálo se jí, že se na těch polstrovaných židlích s vyřezávanými opěradly špatně sedí, že se člověk musí bát, aby se nepřevrátil, a když se opře, aby se to nerozlámalo. Na pohovku si sedla za celou dobu jen jednou. Když si sedla poprvé a pera pod ní povolila, tak se chudák stará lekla, že div nevykřikla. Děti se jí smály, posedaly si na pohovku, houpaly se a volaly na babičku, ať jen jde, že se to nezboří. Ale babička nešla. „Jděte mi k šípku,“ povídala, „kdopak by si sedal do takové houpáčky, to je tak pro vás.“

Na lesklé stolky a skříně se bála něco postavit, aby se lesk neponičil. A skříň se skleněnými stěnami, za kterými byly srovnané všelijaké ozdoby, stála v pokoji jen pro parádu, jak babička říkala. Děti si kolem ní velmi rády skákaly a obvykle něco provedly, za což jim matka vždycky pořádně vynadala. Ráda ale sedávala u klavíru, když chovala malou Adélku. Dítě totiž, když bylo uplakané, ztichlo, sotva mu babička zlehka brnkala na klávesy. Barunka někdy učila babičku hrát jedním prstem „To jsou koně, to jsou koně“ a babička kývala hlavou, notovala si a vždycky říkala: „Co si ti lidé všechno nevymyslí! Člověk by si myslel, že je v tom zavřený ptáček. Zní to jako živé hlásky.“

Když babička nemusela, do toho pokoje nešla. Když neměla co na práci venku ani v domácnosti, seděla nejraději ve své světničce, která byla hned u kuchyně a pokoje pro služebnictvo.

Ta světnička byla zařízena podle babiččina vkusu. U velkých kamen byla lavice a podél zdi babiččina postel. Hned u kamen za postelí stála malovaná truhla a u druhé zdi Barunkina postel – ta si od maminky vyprosila, že bude spávat s babičkou. Uprostřed stál lipový stůl se spodními příčkami na nohou (*trnožemi*) a nad ním visela od stropu holubička, jako symbol Ducha svatého. V koutku u okna stál kolovrátek, přeslice s připraveným kuzelem lnu a v něm zastrčené vřeteno. Na hřebíku viselo motovidlo. Na zdi viselo několik obrázků svatých a nad babiččinou postelí kříž ozdobený květinami. Za

oknem se v květináčích zelenal muškát a bazalka. V plátěných pytlíčcích tam viselo různé koření: lipový květ, bezový květ, heřmánek a podobné věci – to byla babiččina lékárna. Za dveřmi visela cínová kroupka se svčenou vodou. Ve stolku měla babička šití, svazek nábožných písní, křížovou cestu, zásobu provázků na kolovrat, tříkrálovou křidu a hromniční svíčku. Tu měla vždy po ruce a za bouřky ji rozsvěcovala. Na kamnech stál troudník s křesadlem. V domě sice používali k rozdělání ohně lahvičku naplněnou fosforem, ale babička s tím „dábelským“ nástrojem nechtěla nic mít. Jen jednou to zkusila a kdo ví jak, propálila si zástěru (*fertoch*), kterou měla už pětadvacet let. Ještě se prý při tom málem udusila. Od té doby nevzala lahvičku do rukou. Hned si opatřila troudník, děti přinesly hadry na troud, dělaly sirky, namáčely špičky v síře, a když měla babička své obvyklé křesací nádoby na kamnech, s klidnou myslí si lehala. Dětem se to také líbilo víc a každý den se babičky ptaly, jestli nepotřebuje sirky, že jí jich nadělají.

Co se dětem v babiččině světničce líbilo nejvíc, byla její malovaná truhla. Rády si prohlížely modré a zelené růže s hnědými listy, modré lilie a červenožluté ptáčky namalované na červeném podkladu. Ale ještě větší radost měly, když babička truhlu otevřela. Bylo se na co dívat! Spodní strana víka byla celá polepená obrázky a modlitbičkami, samé dárky z poutí. Pak tam byla přihrádka a v ní bylo věcí! Byly tam rodinné listiny, dopisy od dcer z Vídně a malý plátěný sáček plný stříbrných peněz. Ty jí na přilepšenou poslaly děti, ale ona je nepoužila a schovávala si je pro radost. Byla tam i dřevěná krabička, v ní pět šňůrek granátů a na nich zavěšený stříbrný peníz s podobiznou císaře Josefa a Marie Terzie. Když tu krabičku otevřela – a ona to vždy udělala, když ji děti poprosily – říkala: „Vidíte, milé děti, tyhle granáty mi dal k svatbě váš nebožtík dědeček a tenhle tolar jsem dostala od samotného císaře Josefa. To byl hodný pán, Pánbůh mu dej věčnou slávu! No, až jednou umřu, bude to vaše,“ dodala vždy, když krabičku zavírala.

„Ale, babičko, jak to bylo, když vám císař pán dal ten tolar? Povězte nám to!“ zeptala se jednou Barunka.

„Až mi to jednou připomenete, tak vám to povím,“ odpověděla jí babička.

Kromě těchto věcí měla babička v přihrádce dva posvěcené růžence, stuhy k čepcům a mezi tím vždy nějaký pamlsek pro děti.

Dole v truhle leželo babiččino prádlo a oblečení. Všechny ty sukně, zástěry, letní kabátky, živůtky i šátky ležely v nejlepším pořádku a navrchu byly dva naškrobené bílé čepce, vzadu s vyšitou holubičkou. V tom se děti babičce přehrabovat nesměly, ale když měla dobrou náladu, zvedala kousek po kousku a říkala: „Vidíte, děti, tuhle kanafasovou sukni mám už padesát let, tenhle kabátek nosívala vaše prababička, tahle zástěra je stará jako vaše matka a všechno je jako nové. A vy máte šaty hned zničené. Ale to je tím, že nevíte, jak drahé jsou peníze! Vidíte, tenhle hedvábný kabátek stál sto rýnských, ale tenkrát se platilo papírovými penězi (*bankocetlemi*),“ a tak babička pokračovala dál a děti tiše poslouchaly, jako by tomu rozuměly.

Paní Prošková sice chtěla, aby se babička převlékla do jiných šatů, o kterých si v dobrém úmyslu myslela, že jsou pohodlnější. Babička ale na sobě nezměnila ani nejmenší lem a vždy říkala:

„Pánbůh by mě, starou ženu, musel potrestat, kdybych se chtěla opičit po světě. Pro mě takové novoty nejsou, můj starý rozum by se do toho nehodil.“

Zůstalo tedy při starém. Brzy se v domě řídilo všechno podle babiččina slova, každý jí říkal babičko, a co babička řekla a udělala, to bylo dobře.

II.

V létě vstávala babička ve čtyři, v zimě v pět hodin. Nejdřív se požehnala a políbila křížek, který visel na klokočovém růženci — ten nosila stále při sobě a v noci si ho dávala pod hlavu. Potom vstala, oblékla se, pokropila svěcenou vodou, vzala vřetenou a předla, a přitom si prozpěvovala ranní písně. Sama už ve svém věku dobře nespala, ale protože věděla, jak je spánek sladký, dopřávala ho ostatním. Asi za hodinu se ozvalo odměřené klapání pantoflíčků, vrzly jedny, pak druhé dveře a babička se objevila na zápraží. V tom okamžiku zakejhaly husy v chlívků, prasata zachrochtala, kráva zabučela, slepice zatřeptaly křídly a kočky odkudsi přiběhly a otíraly se jí o nohy. Psi vyskočili z boudy, protáhli se a jedním skokem byli u ní. Kdyby se nebránila, určitě by ji povalili a vyrazili jí z ruky ošátku se zrním pro drůbež. Všechna zvířata měla babičku moc ráda a ona je také. Bůh chraň, aby viděla, že někdo zbytečně týrá zvíře, i kdyby to měl být jen červík. „Co člověku škodí nebo je k užitku a musí se zabít, tak s pánembohem, zabijte to, jen to netrapte,“ říkala. Děti se ale nesměly dívat, ani když se zařezávalo kuře, protože by ho litovaly a ono by pak prý nemohlo umřít.

Jednou se však na oba psy, Sultána a Tyrla, hrozně rozzlobila; a měla proč! Podkopali se do chlívků a za jedinou noc roztrhali deset malých kachňátek, pěkných žlutých, kterým se tak krásně dařilo. Babičce klesly ruce, když ráno otevřela chlívek a z něj zděšeně vyběhla husa se třemi zbylými káčaty. Kejhalo, jako by naříkalo pro svá zavražděná mláďata, která sama vyseděla místo jejich nestalé, toulavé matky. Babička si nejprve myslela, že to udělala kuna, ale podle stop poznala, že to byli psi. Psi, ti věrní hlídači! Babička ani nevěřila vlastním očím. A oni ještě přišli a lísali se k ní, jako by se nic nestalo, a to ji rozzlobilo nejvíce! „Pryč ode mě, vy ničemové! Co vám ta kachňátka udělala? Máte snad hlad? Nemáte, udělali jste to jen ze svévole! Pryč ode mě, nechci vás ani vidět!“ Psi stáhli ocasy a loudali se do boudy. Babička ale zapomněla, že je ještě brzy ráno, a šla do pokoje, aby dceři pověděla o svém neštěstí.

Když pan Prošek viděl, jak babička vchází do pokoje celá uplakaná a bledá, myslel si, že buď zloději vykradli komoru, nebo že je Barunka mrtvá. Když si však vyslechl celý příběh, musel se babičce usmát. Jemu na pár kachňátech přece nezáleželo! On je nevyseděl, on neviděl, jak se klubou z vajíček, jak jsou roztomilá, když plavou na vodě, strkají hlavíčky pod hladinu a cákají nad ní nožkami. Panu Janovi šlo jen o pár pečínek! Přesto ale učinil spravedlnosti zadost. Vzal bič a šel ven, aby dal psům za vyučenou. Babička si zacpala uši, když slyšela ten rámus, ale myslela si: „Nedá se nic dělat, musí to být, ať si to pamatují!“ Ale když ani za hodinu ani za dvě psi z boudy nevylézali, musela se jít podívat, jestli se jim nestalo něco vážného.

„Co se stalo, stalo se, a jsou to přece jen němé tváře!“ povídala si pro sebe a nahlížela do boudy. Psi začali kňučet, žalostně se na ni dívali a skoro po břicho se plazili k jejím nohám. „Teď je vám to líto, vidíte? Vidíte, tak to dopadá s darebáky! Pamatujte si to!“ A psi si to pamatovali. Kdykoliv se housata nebo kachňata batolila po dvoře, raději se podívali stranou nebo odešli, a tak si znovu získali babiččinu plnou přízeň.

Když babička nakrmila drůbež, vzbudila služky, pokud už nebyly vzhůru. Teprve po šesté hodině přistoupila k Barunčině posteli, zlehka jí zaťukala na čelo – to se prý duše probudí nejdříve – a zašeptala: „Vstávej, děvečko, vstávej, je čas!“ Pomohla jí obléct se, pak se šla podívat do vedlejšího pokoje, jestli jsou i ti malí už vzhůru. Pokud se některý ještě povaloval v posteli, poplácala ho po zádech a pobízela: „Vzhůru, vzhůru, kohout už dávno kokrhá, a ty ještě spíš. Copak se nestydíš?“ S mytím dětem pomohla, ale oblékání jí moc nešlo. V těch knoflíčcích, háčcích a ozdobách na dětských kabátcích a šatech se nedokázala vyznat. Obvykle to, co patřilo dopředu, obrátila dozadu. Když byly děti oblečené, poklekla s nimi před obrazem Krista, který žehná dětem, a pomodlila se Otčenáš. Pak šli všichni na snídani.

Když zrovna nebylo v domácnosti nic důležitějšího na práci, sedávala babička v zimě ve své světničce u kolovratu, v létě zase s větrem na dvoře pod lípou, v sadě, anebo chodívala s dětmi na procházku. Přitom sbírala byliny, které pak doma sušila a schovávala pro případ potřeby. Zvláště před svátkem svatého Jana Křtitele chodívala na byliny za ranní rosy; to prý byly nejlepší. Když byl někdo nemocný, babička hned měla po ruce nějaké koření: hořký jetel na trávení, řepíček proti bolení v krku a podobně. Doktora nikdy v životě nepotřebovala.

Kromě toho přinášela léčivé byliny do domu jakási bába z Krkonošských hor. Těch si babička obzvlášť vážila a kupovala jich velké množství. Bába kořenářka přicházela každý podzim v určitou dobu a vždy přespala na Starém bělidle, kde ji hostili přes den i noc. Každý rok dostaly děti od báby kornout čemeřice na kýchání, paní domu různé vonné byliny na vykuřování a mech. K tomu bába celý večer vyprávěla dětem o Krakonošovi, co je to za šibala a co na horách provádí. Líčila jim hrůzy, které se dějí, když se Krakonoš stěhuje ke své princezně Kačence, tam kamsi na Kačenčiny hory, kde bydlí. Ta princezna ho prý ale u sebe dlouho nesnese a za čas ho zase odhání. To on prý tak strašlivě pláče, až se všechny potoky v horách rozvodní. Ale když ho k sobě volá, stěhuje se k ní s takovým spěchem a radostí, že všechno, co mu stojí v cestě, kácí, vyvrací a odnáší. Vyvrací lesy, hází kameny z vrchů a strhává střechy. Zkrátka, kudy táhne, tam všechno zničí, jako by to byla boží pohroma.

Kořenářka přinášela každý rok stejné byliny a stejné pohádky, ale dětem se zdály vždy nové a vždy se na ni těšily. Jakmile se na louce objevily ocúny, říkaly: „Už brzy přijde bába z hor.“ A když se o pár dní zpozdlila, babička si dělala starosti: „Copak se jí stalo, snad neonemocněla, nebo dokonce nezemřela?“ A mluvilo se o ní, dokud se zase neobjevila na dvoře s košem na zádech.

Babička často chodila s dětmi na delší procházky, třeba do myslivny, do mlýna nebo jen tak do lesa. Tam ptáčky krásně zpívali, pod stromy byly měkké polštářky mechu a rostlo tam tolik vonných konvalinek, petrklíčů, podléšek, sasaneček, celé keřiky lýkovce a také pěkný zlatohlávek. Ten jim přinášela bílá Vítkovka, když viděla, že sbírají květiny

a vážou z nich kytice. Viktorka bývala vždy bledá, oči jí svítily jako dva uhlíky, černé vlasy měla vždy rozčuchané, nikdy neměla pěkné šaty a nikdy nepromluvila. Na kraji lesa stál velký dub a tam Viktorka stávala celé hodiny a upřeně se dívala dolů ke splavu.

Za soumraku sešla až k samému splavu, sedla si na omšelý pařez, dívala se do vody a zpívala dlouho, dlouho do noci. „Ale, babičko,“ ptaly se děti, „proč Viktorka nemá nikdy pěkné šaty, ani v neděli? A proč nikdy nemluví?“

„Protože je bláznivá!“

„A jaké to je, babičko, když je někdo bláznivý?“ ptaly se.

„No, to je, když člověk nemá zdravý rozum.“

„A co dělá, když nemá zdravý rozum?“

„Například Viktorka s nikým nemluví, chodí otrhaná a bydlí v létě i v zimě v lese v jeskyni.“

„A v noci taky?“ ptal se Vilém.

„Samozřejmě že taky! Vždyť ji slýcháte, že do noci zpívá u splavu, než jde do jeskyně spát.“

„A nebojí se světýlek ani hastrmana?“ ptaly se děti s velkým údivem.

„Ale vždyť žádný hastrman není,“ řekla Barunka, „tatínek to říkal.“

V létě přicházela Viktorka k domu prosit jen málokdy, ale v zimě se objevovala jako vrána. Zafukala na dveře nebo na okno, jen natáhla ruku, a když dostala kus chleba nebo něco jiného, mlčky odcházela. Když děti viděly na zmrzlém sněhu krvavé stopy jejích nohou, běžely za ní a volaly: „Viktorko, pojď k nám, maminka ti dá bačkory, můžeš u nás zůstat!“ Ale Viktorka se ani neohlédla a utíkala k lesu.

Za krásných letních večerů, když bylo nebe jasné a hvězdy zářily, si babička ráda sedala s dětmi ven pod lípu. Dokud byla Adélka maličká, posadila si ji na klín, zatímco Barunka a chlapci stáli u jejích kolen. Jinak to ani být nemohlo; jakmile babička začala něco vyprávět, musely se jí všechny děti dívat přímo do tváře, aby jim neuniklo ani slůvko.

Babička jim vyprávěla o světlých andělech, kteří bydlí tam nahoře a rozsvěcují lidem ta světla; o andělech strážných, kteří chrání děti na všech cestách života, radují se, když jsou hodné, a pláčou, když neposlouchají. Děti obracely oči k jasnému nebi, kde se třpytily tisíce a tisíce světél. Byly mezi nimi malé a mihotavé i velké, které se leskly v nejkrásnějších barvách. „Která z těch hvězdiček je asi moje?“ zeptal se jednoho večera Jan.

„To ví jen Pánbůh. Ale jen si pomysli, bylo by vůbec možné ji mezi těmi miliony hvězdiček najít?“ odpověděla babička.

„A čím jsou asi ty krásné hvězdy, co se tak lesknou?“ zeptala se Barunka.

„To jsou hvězdy lidí, které si Bůh zvláště zamiloval. Patří jeho vyvoleným, kteří vykonali mnoho dobrých skutků a Pána Boha nikdy nerozhněvali,“ odpověděla babička.

„Ale, babičko,“ zeptala se Barunka znovu, když od splavu zazněly žalostné zvuky nesouvislé písně, „má Viktorka taky svoji hvězdu?“

„Má, ale je zakalená. A teď pojďte, uložím vás, je čas jít spát,“ dodala, když se už pořádně setmělo. Pomodlila se s nimi: „Anděle Boží, strážce můj,“ pokropila je svěcenou vodou a uložila je do postýlek. Ti malí hned usnuli, ale Barunka si mnohdy ještě přivolala babičku k posteli a prosila: „Sedněte si ke mně, babičko, nemůžu usnout.“ Babička vzala vnuččinu ruku do své a modlila se s ní, dokud nezavřela oči.

Babička chodila spát v deset, to byla její hodina a vždycky už to na sobě cítila. Do té doby měla vždy splněný úkol, který si ráno dala. Než šla spát, zkontrolovala, jestli je všechno zamčené. Svolala kočky a zavřela je na půdu, aby se nedostaly k dětem do pokoje a neudusily je. Uhasila v kamnech každou jiskřičku a připravila si na stůl křesadlo s troudem (suchým materiálem na rozdělání ohně) a louč (dřevěnou třísku na svícení). Pokud hrozila bouřka, připravila si hromničku (svíci, která měla chránit před bleskem). Pak do bílého plátna zabalila bochník chleba, položila ho na stůl a řekla služebným: „To si pamatujte, při požáru si má člověk jako první vzít chléb, pak nezapomínat.“

„Ale, babičko, vždyť neuhodí,“ říkaly služebné, ale s tím u ní nepochodily.

„Jen Pánbůh je všemohoucí, co vy můžete vědět! Opatrnosti není nikdy dost, to si pamatujte!“

Když bylo všechno v pořádku, klekla před kříž, pomodlila se, ještě jednou pokropila sebe i Barunku svěcenou vodou, klokočový růženec si položila pod hlavu a s pánembohem usnula.

III.

Kdyby si člověk zvyklý na hlučný život velkých měst prošel údolím, kde stálo osamělé stavení Proškovy rodiny, pomyslel by si: „Jak tady ti lidé mohou žít celý rok? Nechtěl bych tu být, snad jen v době, kdy kvetou růže. Bože, jaké radosti tu vůbec mohou mít?“ A přece tam bylo v zimě i v létě radostí víc než dost. Pod nízkou střechou totiž přebývala spokojenost a láska, kterou občas narušily jen mimořádné okolnosti, například odjezd pana Proška do hlavního města nebo něčí nemoc.

Byl to dům nevelký, ale hezký. Kolem oken směřujících na východ se táhla vinná réva. Před okny pak byla malá zahrádka plná růží, fialek, rezedy, ale i salátu, petržele a jiné drobné zeleniny. Na severovýchodní straně byl ovocný sad a za ním se táhla louka až ke mlýnu. Velká stará hruška stála u samého domu a všemi svými větvemi se opírala o šindelovou střechu, pod kterou hnízdilo mnoho vlaštovek. Uprostřed dvorku stála lípa a pod ní lavička. Na jihozápadní straně stálo menší hospodářské stavení a za ním se táhlo houští a křoví až nahoru ke splavu. Kolem stavení vedly dvě cesty. Jedna byla vozová. Po ní se dalo jet nahoru podél řeky k ryzemburskému dvorci a na Červenou Hůru, anebo dolů ke mlýnu a dál pořád podél řeky až do nejbližšího městečka, vzdáleného asi hodinu cesty. Tou řekou je Divoká Úpa, která stéká z Krkonoš, vrhá se přes srázy a skály a proplétá se úzkými údolními až do roviny, kudy bez překážek spěchá do Labe. Neustále

teče mezi zelenými břehy a po jedné straně ji lemují vysoké stráně porostlé různými stromy.

Před domem, těsně vedle zahrádky, vedl chodník podél strouhy, kterou si mlynář přiváděl vodu od splavu na mlýn. Od domu přes strouhu vedl můstek na stráň, kde stála pec a suširna. Na podzim, když byly v sušárně plné lísky (dřevěné tácy) švestek, křížal a hrušek, běhávali Jan a Vilém přes můstek velmi často. Dávali si však pozor, aby je babička neviděla. Ale k čemu jim to bylo! Jakmile babička vešla do sušárny, hned poznala, kolik švestek chybí a kdo si je vzal. „Jeníku, Viléme, pojďte sem!“ volala hned, jak sešla dolů. „Zdá se mi, že jste mi na lísku pár švestek přidali!“

„To ne, babičko,“ zapírali chlapci a červenali se.

„Nelžete,“ hrozila jim babička, „copak nevíte, že vás Pánbůh slyší?“ Chlapci mlčeli a babička už věděla všechno. Děti se divily, jak to babička hned pozná, když něco provedou, a jak je možné, že jim to vidí na nose. Proto si také netroufaly před ní nic tajit. V létě, když bylo velké horko, svlékla babička děti do košilek a vedla je koupat do strouhy. Vody tam ale muselo být jen po kolena, jinak se bála, aby se neutopily. Nebo si s nimi sedla na lávku, která byla ve vodě přidělaná na máchání prádla. Tam jim dovolila koupat si nohy a hrát si s rybkami, které se ve vodě míhaly jako střely. Nad vodou se klenuly tmavolisté olše a vrby. Děti si rády trhaly proutky, házely je do vody a dívaly se za nimi, jak je voda unáší dál a dál.

„Musíte hodit proutek hezky do proudu. Když zůstane u břehu, zachytí ho každá travička, každý kořínek,“ poučovala je při tom babička.

Barunka utrhla proutek, hodila ho doprostřed proudu a dívala se za ním. Když viděla, že pluje uprostřed, zeptala se babičky:

„Ale co potom, babičko, když připluje ke stavidlu, to už nebude moct dál?“

„Může,“ tvrdil Jan, „nevíš, jak jsem onehdy hodil proutek do vody přímo před stavidlo? Točil se, točil a najednou byl pod ním, sjel přes vantroky (dřevěné koryto vedoucí vodu na mlýnské kolo) na kola. A než jsem přeběhl mlýnici, byl v potoce a plul do řeky.“

„A kam potom pluje?“ ptala se Barunka babičky.

„Od mlýna pluje ke zlíšskému mostu, od mostu pod stráněmi k požiradlu, od požiradla přes splav dolů, kolem Barvířského kopce k pivovaru. Pod skalou se převalí přes velké kameny pod školu, kam budete příští rok chodit. Od školy pluje přes splav k velkému mostu, do luk a ke Zvoli, od Zvole k Jaroměři do Labe.“

„A kam potom pluje ještě, babičko?“ ptalo se děvčátko.

„Po Labi pluje daleko, až přijde do moře.“

„Ach já, do moře! A kde je a jaké je to moře?“

„Ach, moře je široké, daleké, je k němu stokrát dál než do města,“ odpověděla babička.

„A co se tam stane s mým proutkem?“ zeptalo se děvčátko smutně.

„Bude se houpat na vlnách a ty ho vyhodí na břeh. Na břehu se bude procházet mnoho lidí a dětí a nějaký chlapeček ten proutek zvedne a pomyslí si: ‚Odkudpak, ty proutečku, asi pluješ? Kdo tě pustil po vodě? Určitě tam někde daleko sedělo u vody děvčátko, utrhló tě a pustilo po vodě!‘ A ten chlapeček si proutek donese domů a zasadí ho do země. Z proutku vyroste hezký stromeček, ptáček na něm budou zpívat a stromeček se bude radovat.“

Barunka si zhluboka povzdechla, v zamyšlení si pustila vykasené sukně do vody a babička je musela ždímat. Pan myslivec šel právě kolem a dal Barunce přezdívku „has-trmanka“. Barunka zavrtěla hlavou a povídala: „Ale kdepak, žádní hastrmani nejsou.“

Když šel pan myslivec kolem, babička vždycky volala: „Stavte se, pane kmotře, jsou doma!“ Chlapci ho pak vzali za ruce a vedli k domu. Někdy se pan myslivec bránil a vymlouval se, že musí dohlížet na mladé bažanty, kteří se mu líhnou, nebo že musí do lesa a kdovíco ještě. Ale to už ho zahlédl pan Prošek nebo jeho paní a chtě nechtě se musel zastavit.

Pan Prošek měl pro milé hosty vždy v domě připravenou skleničku dobrého vína a k těm pan myslivec patřil. Babička hned přinesla chleba a sůl a co bylo zrovna po ruce. Pan myslivec pak rád zapomínal, že se mu líhnou bažanti. Když si pak vzpomněl, pořádně zaklel na svou zapomnětlivost, rychle si přehodil pušku přes rameno a šel. Na dvoře zjistil, že mu chybí pes. „Hektore!“ křikl, ale pes nikde. „Kde to zase, u všech čertů, lítá?“ hněval se a chlapci ochotně běželi, že ho přivedou, s tím, že určitě běhá někde se Sultánem a Tyrlem. Chlapci odešli a pan myslivec se mezitím posadil na lavičku pod lípou. Nakonec, když už byl na cestě, ještě se zastavil a volal na babičku: „Ukažte se přece nahore, má stará pro vás schovává vejce od tyrolek na násadu!“ Pan myslivec znal slabé stránky hospodyněk. Babička hned také přikývla: „Pozdravujte doma, že přijdeme!“ Takhle se přátelé pokaždé rozcházeli.

Pan myslivec chodíval kolem Starého bělidla, ne-li každý den, tak jistě obden, a to celý rok, rok co rok.

Druhou osobou, kterou mohl každý den co den potkat kolem desáté na chodníku u Starého bělidla, byl pan mlynář. To byla jeho hodina, kdy chodil dohlížet ke stavidlu nad domem u splavu. Babička o panu mlynáři, nebo spíš o „panu otcí“, jak mu všichni říkali, prohlašovala, že je to rozumný člověk, ale šprýmař. To proto, že pan otec rád škádlil a žertoval. Sám se ale smál jen málokdy, spíš se jen tak „šklíbil“. Oči se mu však zpod hustého, převislého obočí vesele dívaly do světa. Byl střední výšky, zavalitý a celý rok nosil bělavé kalhoty. Chlapci se tomu jednou divili, dokud jim pan mlynář nevysvětlil, že to je mlynářská barva. V zimě nosil dlouhý kožich a těžké boty, v létě modravou vestu, bílé kopice (pletené ponožky nebo bačkory) a pantofle. Na hlavě nosil ve všední den nízkou beranici. Kalhoty měl vždy vyhrnuté, ať bylo sucho, nebo bláto, a bez piksly (krabičky na šňupací tabák) ho ještě nikdo neviděl. Jakmile ho děti zahlédly, běžely mu naproti, popřály dobré ráno a šly s ním ke stavidlu. Cestou pan otec obvykle škádlil Vilímka a Jana. Jednoho se ptal, jestli ví, kam sedá pěnka norem, druhého zase, jestli ví, kde je z vola kostel. Jeníka se pro změnu ptal, jestli už umí počítat, kolik bude stát houska za krejcar, když bude korec pšenice (velký pytel obilí) za deset rýnských (zlatých). Když mu chlapec se smíchem správně odpověděl, říkal: „No, už vidím, že jsi kos. Mohli by tě už na Kra-

molně udělat rychtářem.“ Vždycky dával chlapcům šňupnout, a když pak hodně kýchali, jen se šklíbil. Adélka se vždycky schovávala za babiččiny sukně, když viděla pana otce. Ještě neuměla dobře mluvit a pan otec ji pokaždé zlobil, aby po něm opakovala:

„Naše lomenice je mezi všemi lomenicemi nejlomenicovatější!“ A to hodně rychle, třikrát po sobě. Není divu, že té malé chudince bylo mnohdy až do pláče, že ji ten pan otec tak trápí. Zato od něj často dostala košíček jahod, mandlové oříšky nebo jinou dobrotu, a když jí chtěl pan otec hodně polichotit, říkal jí „malá čečetko“.

Denně za soumraku také chodíval kolem Starého bělidla dlouhý Mojžíš, panský hlídač. Byl vysoký jako tyč, tvářil se ošklivě a přes rameno nosil pytel. Služka Bětka dětem napovídala, že do toho pytle sbírá neposlušné děti. Od té chvíle děti, kdykoli zahlédly dlouhého Mojžíše, ztuhly, jako by je krví polil. Babička sice Bětce takové řeči zakázala, ale když druhá služka, Vorša, řekla, že je Mojžíš poberta (darebák a zloděj), kterému všechno zůstane za nehty, neříkala na to babička vůbec nic. Byl to tedy přece jen nějaký nekalý člověk, ten Mojžíš, a pro děti zůstal postrachem, i když už nevěřily, že má v pytli děti. V létě, když byla vrchnost na panství, vídávaly děti často krásnou kněžnu, jak jede na koni v doprovodu panstva. Pan mlynář, když ji jednou uviděl, povídal babičce: „Mně to připadá, jako když vyjde metla boží (kometa) a táhne za sebou ohon.“

„To je ale rozdíl, pane otče, že metla boží světu zvěstuje zlé, ale když se tu ukáže tohle panstvo, bývá to lidem k užitku,“ odpověděla babička.

Pan otec točil pikslou mezi prsty jako mlýnským kolečkem, jak měl ve zvyku, a šklíbil se, aniž by k tomu ještě něco dodal.

K večeru přicházívala babičku a děti navštívit Kristla, dcera z hospody u mlýna. Bylo to děvče jako karafiát, svěží, čiperná jako veverka a veselá jako skřivánek. Babička ji vždycky ráda viděla a říkala jí smíšek, protože se Kristla velmi ráda smála.

Kristla přiběhla vždy jen na skok, na slovíčko. Pan myslivec se zastavil, pan mlynář přicházel jen na okamžik. Paní mlynářka, když se jednou za čas vydala na Staré bělidlo, přišla s vřetenem na přástky. Paní myslivcová chodila na kus řeči, protože s sebou mívala malé dítě na hlídání. Ale když dům Proškových poctila svou přítomností paní správcová ze zámku, říkala paní Prošková: „Dnes budu mít oficiální návštěvu!“

To babička s dětmi odešla. Neměla to srdce, aby někoho nenáviděla, ale paní správcová jí nebyla sympatická, a to proto, že se chovala povýšeně. V prvních dnech, když babička k dceři přijela a ještě neznala zdejší domácnost ani lidi z okolí, přišla jednou na návštěvu paní správcová se dvěma dalšími paničkami. Paní Prošková byla zrovna někde na stráni. Babička podle svého zvyku hosty pobídla, aby se posadili, přinesla chléb a sůl a s upřímností jí vlastní nabídla, aby si vzácné paní ukrojily. Ale vzácné paní s pohrdlivě ohnutými nosy poděkovaly, že nebudou jíst, a pak se na sebe s úsměšky podívaly, jako by chtěly říci: „Ty prostačko, co si myslíš, že jsme nějaké nuly?“ Když paní Prošková přišla, hned viděla, že se babička provinila proti panským zvyklostem. Když pak paní odešly, řekla matce, aby takovým dámám chleba nepředkládala, protože jsou zvyklé na jiné věci.

„Víš co, Terinko,“ řekla jí babička popuzeně, „kdo u mě nepřijme chléb a sůl, ten si nezaslouží, abych mu podala židli. Ale dělej si, jak chceš, já vašim novotám nerozumím.“

Z hostů, kteří na Staré bělidlo přicházeli jednou za rok, to byl nejprve kupec Vlach. Přijel vždy s vozíkem taženým jedním koněm a na něm měl plno sladkého zboží: mandle, rozinky, fíky, voňavky, pomeranče, citrony, drahé mýdlo a podobně. Paní Prošková od něj na jaře i na podzim hodně nakupovala, za což on dětem vždy podstrčil kornoutek sladkostí. Babička z toho měla radost a říkala: „To je zdvořilý človíček, ten Vlach, jen se mi nelíbí, že by vymámil od jalové krávy tele!“

Babička raději obchodovala s olejkářem, který také přicházel dvakrát za rok. Vždycky od něj koupila lahvičku Jeruzalémského balzámu na rány a k platu mu přidala ještě kus chleba.

Také dráteníka i žida vítala vždy s laskavou upřímností. Byli to vždy ti samí, a proto už byli známí, skoro jako by se s rodinou Proškových přátelili. Jen když se jednou do roka stalo, že se v sadě objevili toulaví cikáni, babička se lekla. Honem jim vynesla jídlo ven a říkala: „Je lepší, když je člověk vyprovodí až na rozcestí.“

Nejmilejším ze všech těchto pravidelných hostů byl však dětem i celé rodině pan Beyer. Byl to myslivec z Krkonoš, z Maršova, a přicházel každé jaro dolů jako dozorce při plavení dřeva, které se pouštělo po Úpě.

Pan Beyer byl vysoký, hubený muž, samý sval a kost. Měl opálený, protáhlý obličej, velké jasné oči, zahnutý dlouhý nos, kaštanové vlasy a obrovské kníry, které si hladil dolů. Zdejší ryzemburský myslivec byl zavalitý, červený v obličeji, měl malé knírky a byl vždy hezky učesaný. Pan Beyer měl vlasy rozdělené nad čelem a vzadu mu visely až přes límec. Toho si děti hned všimly. Ryzemburský chodil vždy pohodlným krokem, zatímco pan Beyer krácel, jako by překonával propasti. Ryzemburský také nenosil tak vysoké a těžké boty až nad kolena, měl hezčí pušku, řemen i brašnu a nosil čepici se sojčími pírky. Zato pan Beyer měl vybledlý oděv, silný řemen u pušky a na zeleném plstěném klobouku jestřábí, kání a orlí pera. Tak vypadal pan Beyer. Děti si ho však hned napoprvé oblíbily a babička tvrdila, že děti a psi hned poznají, kdo je má rád. Tentokrát se babička trefila. Pan Beyer měl děti velmi rád, ale jeho miláčkem byl rozpustilý Jan. Všichni mu sice nadávali, že je rošťák, ale pan Beyer tvrdil, že z něj bude hodný kluk. A dodával, že kdyby se mu zalíbilo myslivectví, vzal by si ho sám na starost. Ryzemburský myslivec na Staré bělidlo vždycky přišel, když dorazil jeho „bratr z hor“. Říkal: „No, o to nejde, kdyby se mu zachtělo být myslivcem, vezmu ho k sobě já. Můj Frantík musí být taky myslivcem.“

„To ne, pane bratře, tady by měl blízko domova a zadruhé je lepší, když mladý člověk pozná i těžkosti svého řemesla. Vám, myslivcům tady dole, se daří, vy nevíte, co je to bída.“ A pak lesník líčil těžkosti svého povolání, mluvil o vichřicích a vánicích v zimě, o strmých cestách, o propastech, ohromných závějích a mlhách. Vyprávěl, kolikrát už byl v ohrožení života, když mu noha uklouzla na srázné cestě. Líčil, kolikrát zabloudil a dva tři dny se toulal o hladu po horách, aniž by věděl, jak z toho bludiště ven. „Zato však,“ dodával, „vy v nížině neznáte, jak krásně je v horách v létě. Jakmile roztaje sníh, údolí se zazelenají, květiny rychle rozkvétají, lesy jsou plné vůně a zpěvu, všechno je to najednou jako kouzlem proměněné. To je pak radost chodit po lese, chodit na čekanou. To si dvakrát za týden zajdu na Sněžku, a když vidím vycházet slunce a ten boží svět mi leží roz-

prostřený pod nohama, říkám si, že bych přece jen z hor nešel, a na všechny těžkosti zapomínám!“

Pan Beyer přinášel dětem pěkné krystaly a povídal jim o horách a jeskyních, kde je nachází. Nosil jim také mech vonící jako fialky a rád jim vyprávěl o Krakonošově zahrádce. Ta je prý překrásná a pan Beyer se do ní dostal, když jednou bloudil v hrozně vichřici a sněhové vánici po horách.

Celý den, když byl myslivec u nich, se od něj chlapci nehnuli. Chodili s ním ke splavu, dívali se, jak se plaví dřevo, a jezdili na vorech. Když se pak druhý den ráno pan Beyer loučil, plakali a šli ho s babičkou kus cesty vyprovodit. Paní Prošková mu vždy na cestu dala tolik jídla, kolik jen unesl. „No, příští rok, dá-li Bůh, se uvidíme zase. Mějte se dobře!“ tak se loučival a odcházel dlouhými kroky. Děti si pak ještě několik dní povídaly o divech a hrůzách Krkonoš, o panu Beyerovi a už se zase těšily na další jaro.

IV.

Kromě výročních svátků se děti obzvlášť těšily na každou neděli. V neděli je babička nebudila, když měly vstávat. To už bývala dávno v kostele ve městečku na ranní mši, na kterou byla jako stará hospodyně zvyklá chodit. Matka, a když byl otec doma, tak i on, chodili na hrubou mši. Když bylo pěkné počasí, šly děti s nimi babičce naproti. Jakmile ji zdálky spatřily, volaly na ni a úprkem se k ní hnaly, jako by ji neviděly celý rok.

V neděli se jim babička zdála vždy trochu jiná, s jasnější a laskavější tváří. Také bývala pěkněji oblečená: na nohou měla nové černé pantoflíčky a na hlavě bílý čepce s holubičkou (ozdobou z naškrobených bílých stuh), která jí seděla v týle jako opravdová. Děti si povídaly, že je babička v neděli hrozně hezká. Když k ní přišly, chtěl každý něco nést. Jeden tedy dostal růženec, druhý šátek, ale Barunka jako nejstarší vždycky nesla mošinku (malou tašku). Z toho ale vždycky vznikl křik. Zvědaví chlapci totiž nahlíželi Barunce do mošinky a ona jim to nechtěla dovolit. Pokaždé si přišla stěžovat a musela se obrátit na babičku, aby chlapcům vynadala. Babička ale místo nadávání sáhla do mošinky, podělila děti buď jablky, nebo něčím jiným, a byl hned svatý pokoj. Paní Prošková sice každou neděli říkala: „Prosím vás, babičko, už jim nic nenoste!“, ale babička jí po každé odpovídala: „Jakpak by to bylo, abych jim z kostela nic nepřinesla? Vždyť my jsme nebývaly lepší!“ Zůstalo tedy vše při starém.

S babičkou zároveň přicházela panímáma, tedy paní mlynářka, a leckdy ještě některá kmotra ze Žernova, vesnice, která ležela nejbližší nad mlýnem. Panímáma nosila dlouhé šaty s kabátkem a stříbrný čepce. Byla to nízká, buclatá žena s černýma, veselýma očima, měla krátký, rozplácý nosík, přívětivá ústa, malou bradičku a pod bradou podbradek. V neděli nosívala na krku drobné perly, ve všední den granáty. Na ruce měla dlouhý, kulatý košík pletený z rákosu, s kulatým víkem. V něm měla trochu koření z obchodu, které potřebovala pro domácnost.

Za ženami chodíval pan otec, obvykle s některým kmotrem. Když bylo horko, nesl si světle šedý kabát na holi přes rameno. V neděli míval vyleštěné boty do půli lýtek a nahoře na nich střapek, což se chlapcům velice líbilo. Měl úzké kalhoty zastrčené do bot

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Babička.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.